

Європі. Підприємством реалізується масштабний інвестиційний проект з розвитку інфраструктури зернового ринку шляхом будівництва нових елеваторних ємностей.

– ВАТ «Зелений Гай» для впровадження прогресивних інноваційних технологій в різних сферах діяльності інвестує значні кошти.

– ПАТ «Баштанський сирзавод», який є одним із лідерів по виробництву молочної продукції в Україні, завершив реалізацію інвестиційного проекту по будівництву власних очисних споруд кошторисною вартістю 15 млн. грн.

– ФГ «Органік Системс» холдингу «Агрофьюжн» успішно освоєло виробничі потужності по переробці томатів завдяки введенню комплексу з переробки сільгосппродукції загальною вартістю понад 200 млн. грн. Створено близько 300 робочих місць, половина з них - постійних. Наразі підприємством створюється тепличний комплекс з вирощування розсади на площі 10 гектарів. У 2011 році побудовано першу чергу на площі 1,7 гектарів, обсяг інвестицій - понад 20 млн. грн.

– В Первомайському районі введено в дію нове підприємство по переробці насіння соняшнику (сої та рапсу) - ТОВ «Бандурський олійноекстракційний завод». Загальна вартість проекту 75 млн. дол. Завдяки реалізації проекту створено 250 робочих місць.

– У Снігурівському районі ТОВ «Евері» проводяться узгоджувальні заходи для початку будівництва комплексу з глибокої переробки рослинної сировини. Загальна проектна потужність комплексу - 4100 т/добу по вхідній сировині, в тому числі: 1700 т/добу насіння соняшнику, 1200 т/добу насіння сої, 1200 т/добу насіння кукурудзи. Реалізація проекту дозволить створити більше 200 нових робочих місць. Оріє-

нтовний обсяг інвестицій по проекту – 65 млн. євро [3].

Аналіз інвестиційної діяльності агропродовольчих підприємств Миколаївської області показав, що багато інвестиційних проектів ще не реалізовані. Так, ТОВ «Агроюг-Миколаїв» пропонує інвестиційний проект із запуску підприємства з переробки сільськогосподарської продукції. Загальний обсяг необхідних інвестицій: 4 млн. доларів. Цільове використання інвестованих коштів: модернізація та закупівля обладнання і технологій, термін окупності – 5 років.

КП «Миколаївська овочева база» запрошує до участі в інвестиційному проекті зі створення у м. Миколаєві сучасного підприємства з виробництва солоно-квашеної продукції за старовинними рецептами без консервантів та її продаж. Загальний обсяг необхідних інвестицій – 168 тис. доларів. Цільове використання інвестиційних коштів: придбання обладнання, автотранспорту та устаткування, термін окупності – 1 рік 8 місяців [3].

На сьогодні в області успішно реалізують інвестиційні проекти компанії зі світовим ім'ям: PepsiCo, Dyckerhoff, Sun Interbrew, РусАл, Groupe Lactalis та інші.

Висновки. За останні роки інвестиційна діяльність в агропродовольчій сфері Миколаївської області розвивається високими темпами. У найближчій перспективі слід очікувати значного збільшення інвестиційних надходжень в галузь, тому що інвестиційній привабливості Миколаївського регіону сприяє розвинена транспортна інфраструктура, науково-технічний потенціал та сучасні інформаційні та енергетичні мережі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Сільське господарство Миколаївщини за 2011 рік / Головне управління статистики у Миколаївській області, за редакцією З.А. Лук'яненко. — Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області. 2012. — 320 с.
2. Статистичний щорічний Миколаївської області за 2010 рік / Головне управління статистики у Миколаївській області, за редакцією П.Ф. Зацаринського. — Миколаїв : Головне управління статистики у Миколаївській області. — 2011. — 639 с.
3. Інвестиційні можливості Миколаївщини. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://invest.mk-oda.gov.ua/>
4. Офіційний сайт Миколаївської обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/>
5. Іртищева І.О. Інвестиційно-інноваційний розвиток агропродовольчої сфери Причорноморського регіону / І.О. Іртищева // Вісник аграрної науки Причорномор'я. — 2007. — Вип. 3(42). — С. 195-200.
6. Спаський Г.В. Інвестиційна діяльність в агропромисловому комплексі Закарпатській області / Г.В. Спаський // Економіка АПК. — 2012. — №12. — С.61-65.

УДК 339.72.053.1-047.44 (477)

ШТАЛЬ Т.В., д-р екон. наук, проф., ЛАНЕЦЬ Н.О., студ.
Харківський державний університет харчування та торгівлі, м. Харків

АНАЛІЗ КРИЗИ ЗОВНІШНЬОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ УКРАЇНИ

Проведено аналіз кризи зовнішньої заборгованості України; розглянуто причини та наслідки виникнення кризового процесу; проаналізовано дії уряду щодо розробки антикризової та посткризової політики держави.

Ключові слова: криза зовнішньої заборгованості, антикризова політика держави, макроекономічні показники, інвестиції, дефіцит бюджету, обслуговування державного боргу, від'ємне сальдо, запозичення

The analyses of the crises of the external debt of Ukraine is made. The reasons and consequences of forming external debt are considered. The government action in the development of antichrists and postchrists policy.

Keywords: external debt crisis, the anti-crisis policy, macroeconomic indicators, investment, budget deficits, public debt, deficit, IMF loans

Вступ. На сьогодні криза зовнішньої заборгованості носить глобальний характер, з даною проблемою стикаються всі країни світу, вона негативно впливає на розвиток економіки та соціальний стан будь-якої держави, незважаючи на те, вона має розвинути економіку чи ні.

Проблему фінансування досліджено у працях вітчизняних й зарубіжних авторів Базікова А.А., Баріша К., Грініна В.Г., Гузенбауера А., Нікішиної М.В., Плешивцевої А.Г., Подсветовой Т.А., Саніна В.Ф., Сапіра Ж., Цветкова К., Чухно А., Шабаль Бобильова М.В., Дорошенко І.В., Дудко Н.В., Петрова А.О.

Аналіз наукових розробок дозволив дійти висновку про недостатній рівень вивчення проблематики кризових явищ в сфері фінансування та необхідність посилення досліджень в цьому напрямку, у зв'язку з чим обрана тема дослідження є актуальною.

Постановка завдання Проаналізувати причини виникнення та наслідки кризи зовнішньої заборгованості в Україні, розглянути ефективність застосування сучасних моделей антикризової політики щодо зменшення зовнішньої заборгованості України.

Результат. Основною причиною кризи зовнішньої заборгованості України стала світова фінансова криза 2008 року, яка спричинила дисбаланс на світових фінансових ринках та відзначилась найсильнішим спадом валового внутрішнього продукту (ВВП) та основних економічних показників країни. У відповідь на економічний спад уряд країни різко наростив запозичення, що призвело до зростання обсягів державної заборгованості. Як наслідок, поряд із нестабільною економічною ситуацією та значними обсягами державних дефіцитів виникає боргова криза держави.

Аналогічною є ситуація і на європейському ринку. Так, у 2009 році ВВП Євросоюзу знизився від 18388 до 16191,0 млрд. дол. США, тобто майже на 12%. Водночас на 2% знизилася частка ВВП Євросоюзу у світовому ВВП. Державний борг країн ЄС

збільшився на 993,3 млрд. євро, або на 13% порівняно з 2008 роком. Крім того, спостерігається стрімке зростання частки державного боргу у ВВП (у 2008 році вона становила 61,6 млрд. євро, у 2009 році зросла більш як на 10% та становила вже 73,6 млрд. євро). Водночас, дефіцит бюджету Євросоюзу та Єврозони перевищив усі допустимі межі (не більш 3% від ВВП відповідно до Маастрихтської угоди). У 2009 році він становив у Євросоюзі 6,8% проти 2,3%, а у Єврозоні – 6,3% проти 2% у 2008 р. [5].

Слід зазначити, що, на жаль, криза продовжує набирати темпів, будучи істотною перешкодою подальшого економічного зростання Євросоюзу. У зв'язку з цим, урядом Євросоюзу була розроблена програма, яка включала в себе можливість подальшого об'єднання у фіскальну унію з метою кращого контролю за державними витратами та надходженнями, узгодження бюджетних політик країн-учасниць, удосконалення державної політики щодо підтримки банківського сектору ЄС в період кризи, проведення політики, щодо реструктуризації зовнішнього боргу для країн з високим рівнем заборгованості, розробку відповідної соціальної програми, яка дозволяє зменшити видатки з бюджетів цих держав. Вищезгадані заходи уряду ЄС щодо подолання кризи та її наслідків продемонстрували ефективність та зумовили поступову стабілізацію економіки ЄС, а також забезпечили допомогу країнам з високим рівнем зовнішнього боргу.

Для України криза зовнішньої заборгованості також носить негативний характер. Одним із перших сигналів про наближення фінансово-економічної кризи для України став відтік капіталу нерезидентів з фондового ринку, що засвідчило падіння індексу ПФТС з початку 2008 року майже на 80%, що, в свою чергу, зумовило уповільнення притоку прямих іноземних інвестицій. Як змінювалася динаміка обсягу надходжень інвестицій в Україну за період 2008-2009 рр. представлено у табл. 1 [6].

Таблиця 1

Динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій в Україну за період 2008-2009 рр.*

Показники	2008 рік	2009 рік	Темп росту, %
Прямі іноземні інвестиції в Україну, млрд. дол.	29,5	35,72	21,08
Прямі іноземні інвестиції на одну особу, дол.	636,5	769,7	20,93
Прямі іноземні інвестиції з України, млрд. дол.	6,196	6,198	0,03

*Джерело: Дані Міністерства фінансів України

Наступними проявами впливу кризи на економіку України стало зростання вартості та утруднення отримання зовнішніх запозичень; витік капіталу з країни, пов'язаний з падінням фондових індексів

в Україні та світі; зниження попиту на провідних експортних ринках України; наростання негативних очікувань суб'єктів ринку.

Так, за період 2008-2009 років спостерігається негативна тенденція спаду всіх макроекономічних показників: значно зменшились обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну; відбувся витік короткострокових фінансових ресурсів; збільшилося від'ємне сальдо торгового балансу, динаміка якого представлена на рис. 1, який демонструє, що в 2008 році цей показник набув найвищого від'ємного значення; дефіцит платіжного балансу; девальвація гривні; зрос-

тання рівня безробіття. В 2009 році рівень державного боргу склав 31,4 млрд. дол. США, в 2010 році цей показник значно зріс та становив 54,289 млрд. дол. США, щодо подальшого розгортання державної заборгованості, то тут спостерігається наступна ситуація: державний борг України порівняно з минулим роком збільшився в березні 2011 року та становив \$ 56,411 млрд. дол. США і знову обновив історичний максимум [4].

Рис. 1. Динаміка торговельного балансу України за період 2006-2010 рр.

Все це привело до нарощування значного рівня дефіциту бюджету та складності його обслуговування, що відобразилося на значному зростанні рівня зовнішнього боргу країни перед Міжнародним валютним фондом (МВФ).

За даними МВФ, частка України на початок 2011 року складала приблизно кожні два з дев'яти доларів заборгованості всіх країн світу перед фондом за стандартними кредитними програмами. Україна стала другим за величиною боржником МВФ, трохи не дотягнувши до лідера за цим показником - Румунії. Обсяг заборгованості країни перед МВФ перевищив 12 млрд. дол. США [3].

Слід відзначити активні дії українського уряду щодо розробки та впровадження антикризової програми «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток», яка була орієнтована на вирішення двох наступних завдань:

- по-перше, мінімізувати негативні ефекти від світової фінансової кризи;
- по-друге, забезпечити вихід на траєкторію стабільного соціально-економічного розвитку країни у посткризовий період 2010-2012 рр.

При цьому, економіка має стати більш адаптованою до зовнішніх збурень і нових викликів. Виходячи з того, що в умовах кризи стоїть складне завдання пошуку компромісного балансу між декількома конкуруючими цілями економічної політики – стимулювання розвитку економіки, недопущення

зниження рівня життя населення, стримування інфляційних процесів та стабілізація валютного ринку – головні дії Уряду в кризовий період були спрямовані на досягнення макроекономічної стабілізації; недопущення зниження рівня життя населення; сприяння розвитку підприємництва; стимулювання інвестиційної діяльності; підтримку реального сектору економіки.

На посткризовий період (2010–2012 роки) було визначено наступні середньострокові завдання та заходи:

- створення умов для модернізації економіки;
- зняття інфраструктурних обмежень розвитку;
- підвищення технологічного рівня промисловості;
- створення сучасного агропромислового комплексу, а також продовження інтеграції у світовий економічний простір.

Одним із найголовніших пріоритетів є досягнення макроекономічної стабілізації, як визначальної умови подолання кризи та відновлення економічного зростання. Основою макроекономічної стабільності має стати: мінімальний дефіцит бюджету, низький рівень інфляції; передбачуваність валютного курсу, виважена податкова політика

Також урядом був розроблений план дій щодо обслуговування суми зовнішньої заборгованості який передбачав - виплати суми зовнішнього боргу в 2013 році в сумі 4851,6 млрд. дол. США (табл. 2) [6].

Розрахунковий обсяг обслуговування державного боргу за період 2010-2013 рр., млн. дол. США*

Показник/дата	2010 (2)	2011 (3)	2012 (3)	2013 (3)
Виплати основного боргу	2876.9	3438.5	3484.7	4851.6
Внутрішній борг	2132.7	2420.2	1765.1	856.4
Зовнішній борг	744.2	1018.3	1719.6	3995.4
Виплати процентів	1775.3	2067.9	1773.8	1472.1
Внутрішній борг	1270.6	1525.9	1208.4	912.3
Зовнішній борг	504.7	542.0	565.4	559.8
Загальні виплати	4652.2	5506.4	5258.5	6323.7

*Джерело: Дані Міністерства фінансів України

Активне впровадження урядом країни зазначеної вище програми сприяло зменшенню наслідків світової фінансової кризи та усуненню її наслідків.

Розпочинаючи з 2009 року до 2011 року спостерігається активізація інвестиційної діяльності. Так, вже у 2009 році прями іноземні інвестиції демонстру-

ють тенденцію до зростання порівняно з 2008 роком і становлять 35616,4 млрд. дол. США. В 2010 році обсяг іноземного інвестування зріс на 4303,4 млрд. дол. США порівняно з минулим роком та становив 40053,8 млрд. дол. США (рис. 2) [1].

Рис. 2. Динаміка зростання прямих іноземних інвестицій в економіку України за період 2008-2011 рр.

В 2011 році набирають значного росту інвестиції в основний капітал. Провідними сферами за обсягами залучення інвестицій в основний капітал продовжують залишатися промисловість – 52,9 млрд. грн., операції з нерухомим майном, оренда, інжиніринг та надання послуг підприємцям – 20,9

млрд. грн., діяльність транспорту і зв'язку – 21,5 млрд. грн. [2].

За рахунок зростання прямих іноземних інвестицій Україна поступово починає набирати обертів до зростання макроекономічних показників. Динаміку зростання національної економіки за період 2009-2011 наведено в табл. 3 [2].

Динаміка ВВП України за період 2009-2011 рр.

	I квартал	II квартал	III квартал	IV квартал	Всього
ВВП у 2009 році	189028	214103	250306	259908	913345
ВВП у 2010 році	219428	260150	304709	310320	1094607
ВВП у 2011 році	263550	316480	387970	-	968000
Абс. відхил. за 2010-2011 рр.	44122	56330	83261	-310320	-126607
Темп приросту за 2010-2011 рр., %	20,11	21,65	27,32	-100,00	-11,57
Абс. відхил. за 2009-2011 рр.	74522	102377	137664	-259908	54655
Темп приросту за 2009-2011 рр., %	39,42	47,82	55,00	-100,00	5,98

Поступове зростання ВВП за період 2009-2011 рр. свідчить про відновлення економіки після кризового періоду, а також про перспективи країни для подальшого ефективного економічного росту.

Висновки. Проведене у роботі дослідження дозволило сформулювати наступні висновки:

1. Визначено, що основними проявами впливу світової фінансової кризи на економіку України стали, в першу чергу, зростання вартості та утруднення отримання зовнішніх запозичень; витік капіталу з країни, пов'язаний з падінням фондових індексів в Україні та світі та ін.

2. За результатами аналізу, за досліджуваній період встановлено падіння основним макроекономічних показників країни у період кризи 2008-2009 рр., збільшення обсягу державного боргу України, який, на жаль, в березні 2011 року вже становив \$ 56,411 млрд. дол. США та вивів Україну на друге місце після Румунії за обсягом боргових зобов'язань перед МВФ. Водночас, з 2009 року спостерігається тенденція активізації інвестиційної діяльності в Україні, що свідчить про поживлення економіки.

3. Виявлено, що основним елементом економічної політики ЄС щодо подолання кризи зовнішньої заборгованості країн-членів є впровадження розробленої програми, яка включає в себе можливість подальшого об'єднання у фіскальну унію з метою кращого контролю за державними витратами та надходженнями, узгодження бюджетних політик країн-учасниць та ін.

4. Проаналізовано дії уряду української держави щодо формування ефективної антикризової та післякризової політики згідно з програмою «Подолання впливу світової фінансово-економічної кризи та поступальний розвиток». Встановлено, що завдяки правильному та негайному впровадженню антикризових та післякризових інструментів Україна поступово долає кризу та її наслідки, розпочинаючи з 2009 року спостерігається жвава тенденція росту макроекономічних показників, що свідчить про зростання національної економіки, а отже зростання перспектив країни для подальшого розвитку.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Архіпо П.В «Аналіз та прогнози щодо стану економіки України». [Електронний ресурс]. - <http://www.iweir.org.ua/>
2. Новицький В.В «Економічне зростання в Україні 2009-2011 рр.». [Електронний ресурс]. - <http://poglyad.com/blog-10/post-113>
3. Назаренко О.А «Аналіз діяльності міжнародного валютного фонду». [Електронний ресурс]. - www.imf.org
4. Петлюк А.О. «Основні показники соціально-економічного розвитку України». [Електронний ресурс]. - <http://www.ukrstat.gov.ua/>
5. Зубков А.О, Зубков К.В «Агреговані показники дефіциту бюджету єврозони станом на 2011 рік» [Електронний ресурс]. - <http://www.rbc.ua/ukr/top/show/agregirovannyu-defitsit-byudzheta-evrozony-v-2011-g-snzilsya-23042012134800>
6. Єпіфанов А.О «Аналіз та прогнози, що до стану економіки України» [Електронний ресурс]. - <http://www.iweir.org.ua/>
7. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. - <http://www.minfin.gov.ua/>

УДК 658.153-024:330.146

ЧЕРНЯКОВА Р.А., асистент

Одеська національна академія харчових технологій, м. Одеса

ФОРМУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОЇ СТРУКТУРИ КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Оптимальної структури капіталу має прагнути кожен підприємець. При формуванні капіталу потрібно дотримуватись певних принципів та переваг того чи іншого виду капіталу. Структура капіталу визначає багато аспектів не тільки фінансової, але також і операційної та інвестиційної його діяльності, здійснює активний вплив на кінцеві результати його діяльності.

Ключові слова: капітал, структура капіталу, оборотний капітал, основні засоби, нематеріальні активи, власний капітал

The optimal capital structure should strive every entrepreneur. With the formation of capital must adhere to certain principles and benefits of a particular type of capital. The capital structure determines many aspects of not only financial, but also operating and investing its activities through an active influence on the final results of its operations.

Keywords: capital, capital structure, current assets, fixed assets, intangible assets, equity